

אור הנר

עורך: נריה אטון

דבר העורך

"ויעל אהרן הכהן... וימת שם... בחודש החמישי באחד לחודש" (מסעי ל"ג, ל"ח)

ענה לו רבי חיים: "בוודאי שאני יודע. אני שונא את דרכך, לא אותך. אתה אחי, ויהודי יקר. על זה לא שוכחים את אהבת האחים שבינינו". אהבת חיים אמיתית הינה גם כשיש פער אידאולוגיים.

(מתוך הספר תולדות רבי חיים מבריסק)

בכל שנה, כשמתקרבים ימי בין המצרים, לבו של יהודי מתכווץ. לא רק על מה שאיבדנו - אלא גם על מה שעדיין חסר: אהבת אחים, עין טובה, ולב שמרגיש את השני באמת.

חז"ל אומרים: "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו", בימנו כנראה ישנה עדיין שנאת חיים לפחות כמו בדור שנחרב בית המקדש, ובעקבות כך אנו עדיין לא זוכים לראות

את בית המקדש השלישי, אבל יש גם תקווה: דור שיבנה אהבת חיים - הוא שיביא את הגאולה, וזוהי העבודה המוטלת עלינו.

פעם נכנס אל החזון איש נער חילוני, בעל מראה לא שגרתי - שער ארוך, לבוש פרוץ, דיבור חופשי. הסובבים נעו באי נוחות, אך החזון איש קם לקראתו בחיוך רחב, לחץ את ידו בחום והזמין אותו לשבת.

הנער ישב, והחזון איש שוחח עמו בעדינות, שאל לשלומו, איפה לומד, ומה מעניין אותו. בסוף הפגישה, כשיצא, שאלו את החזון איש: "כבוד הרב, איך קיבלת אותו כך בחום, כשברור שהוא רחוק כל כך מדרך התורה?"

ענה החזון איש: "אם יש אש קטנה בלב

- נשיבה קרה תכבה אותה. אבל נשיבה חמה של אהבה - יכולה להצית אותה ואתה מחדש!!!"

בעם ישראל ישנם אנשים עם מגוון של דעות ומגוון השפות חיים, עלינו לזכור שזה ששונה מאיתנו אינו אויב שלנו אלא אוהב שלנו, ועלינו לאהוב אותו ולקרב אותו, גם אם זה נורא קשה לנו, וגם אם אנו חושבים ואפילו בטוחים שהוא הטועה.

דווקא בימים אלו - נזכה להוסיף אור - במילה טובה, באוזן קשבת, בחיוך, בלימוד תורה ובאהבת חיים.

ויהי רצון שנזכה כולנו לראות בשוב ה' ציון ברחמים בביאת משיח צדקנו ובבנין בית המקדש, אמן שבת שלום וחודש טוב ומבורך.

בפרשת מסעי התורה מתארת את מיתת אהרן הכהן, שאירעה ביום א' אב.

ונשאלת השאלה: הרי בכל התורה לא מצינו על שום צדיק מתי חל יום פטירתו, ורק אצל אהרן הכהן נזכר שיום הילולתו בראש חודש אב, אם כן קשה, מדוע רק על אהרן נזכר בפירוש מתי תאריך ההילולא שלו?

מבאר הרב הקדוש ה"שפת אמת" זי"ע (תר"ם ד"ה כתיב) שאהרן נפטר בראש חודש אב להגן בזכותו על החודש הזה - חודש אב, שבחודש זה אנו מציינים את חורבן הבית שנחרב בגלל שנאת חיים, ואהרן שכול כולו היה אהבת חיים זכותו יכולה להגן עלינו לכן מדגישה התורה את יום ההילולא של אהרן

הכהן, ללמדנו להיות מתלמידיו של אהרן ולהרבות באהבת חיים ובמיוחד בחודש זה בו אנו מציינים את חורבן בית מקדשנו.

מעשה באדם אחד שישב על הארץ וקונן על חורבן הבית, וניגש אליו אחד וביקש עזרתו, אמר לו המתן לי עד שאגמור את ה'קניות', אז אתפנה לשמוע את אשר בפיו. אמר לו הרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע: "מה לך לבכות על החורבן אם בידך לבנות, עסוק בגמילות חסדים, הרבה באהבת חיים המקרבת את הגאולה, ורק לאחר מכן חזור לבכות על בית מקדשנו ותפארתנו שנחרב".

בנביא ישעיה (נ"ב ג) ישנו פסוק שמנבא על החורבן: "כי כה אמר ה' חיים נמכרתם

ולא בכסף תגאלו", מרן החיד"א מבאר פסוק זה באופן נפלא: בעוון שנאת חיים נמכרתם והלכתם לגלות, אך לא בכסף - בזכות קיום שאר מצוות תגאלו אלא רק על ידי שתורבו באהבת חיים (מדבר קדמות מערכת ת', אות יט, ובעוד הרבה מספריו), (באר הפרשה).

רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק, גדול בתורה ונואם תקיף נגד ההשכלה, פגש פעם ברחוב אחד מהמשכילים המפורסמים, שנילחם בגלוי ביהדות.

כשראה אותו רבי חיים - רץ לעברו, חיבקו ואמר לו: "שלום עליך, ידידי!"

המשכיל נדהם ושאל: "כבוד הרב, אתה יודע מי אני? אני נילחם בדרככם!"

פרשיות מטות מסעי

דבר תורה לסעודה שניה

אור החיים הקדוש

"ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן יפונה" (ל"ד, י"ט)
שואל האור החיים הקדוש: מדוע בכל השבטים התורה אומרת "נשיא" חוץ מהשבטים של יהודה שמעון ובנימין?
(האור החיים הקדוש הביא את תירוץ רבנו ניסים גאון עיי"ש תירצו).
האור החיים הקדוש תירץ: אצל כלב בן יפונה לא נאמר נשיא, משום שיש בכך פחיתות לכבוד המלכות שעתידה לצאת ממנו, שהוא משבט יהודה שעתידה לצאת ממנו מלכות בית דוד.
וגם אצל בנימין לא ראוי לומר נשיא, משום שמבנימין מתחילה המלכות בישראל שהוא שאול איש ימיני, שהיה המלך הראשון על ישראל.
ולגבי שמעון מסכים אור החיים הקדוש לטעמו של רבנו ניסים גאון, שלא קראו נשיא משום מעשה זמרי.

דבר תורה לסעודה ראשונה

הכל הולך אחר החיתום

"ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה, במותו בהר ההר"

לכאורה, מיותר לציין בפסוק זה, שאהרן מת "בהור ההר". שהרי בפסוק הקודם נאמר: "ויעל אהרן הכהן אל הור ההר... וימת שם!"
אלא- אומרים חכמי ישראל: הפסוק שלפנינו הוא סיום פרשה: ולכן נמנע הכתוב מלסיים את הפרשה בדבר רע ("במותו"), והוסיף כאן את המלים "בהור ההר"- פרט שכבר הוזכר בפסוק הקודם.
בדרך זו- אומרים חכמי ישראל- עלינו לנהוג בכל שיח ושיג, שאנו מקיימים עם הזולת. ובמידת האפשר נימנע מלסיים את דברינו בבשורה רעה או בתחזית עצובה, המשאירה טעם מר אצל השומע: אלא נשמיע בסיום הדברים מילות עידוד ותקווה טובה.
שכבר אמרו חז"ל (ברכות י"ב, ע"א) "הכל הולך אחר החיתום".

דבר תורה לסעודה רביעית

להתפלל עם מניין ברוב עם, או להשלים מניין עשרה?

מי שהיה הולך להתפלל בבית כנסת שיש בו רוב עם, ונזדמן לו בדרכו בית כנסת שמצפים שם למניין עשרה, עדיף יותר שישלים להם מניין ויתפלל עמהם, ויותר על מצות "ברוב עם הדרת מלך".

להתפלל במנין מצומצם עכשיו או ברוב עם מאוחר?

מי שיש לו מניין מצומצם במקום עבודתו, ויכול להתפלל מאוחר יותר ברוב עם, יש מי שאומר שעדיף שיתפלל עם המנין המצומצם, בפרט אם עושה כן כדי לזכותם במנין קבוע.

אומנם בתפילת מנחה אם המנין המצומצם מתפלל מנחה גדולה, והוא נוהג להתפלל לכתחילה מנחה קטנה, כדעת מרן השלחן ערוך, אינו חייב להתפלל עמהם. אלא יכול להמתין להתפלל מנחה קטנה. אך יצטרף עמהם למנין, בלא שיתפלל עמהם, כדי לזכותם במנין.

דבר תורה לסעודה שלישית

הבן איש חי

"וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם ואחר תבואו אל המחנה"

נאמר בפרשה: "וכבסתם בגדיכם ביום השביעי" (יום שבת). ונשאלת השאלה איך אפשר לכבס בגדים ביום השביעי - יום השבת? על דרך הרמז ניתן לבאר, שהפסוק מדבר כאן על כל בגד רוחני של האדם. ומודיעה לנו התורה הקדושה, שחייב כל יהודי ויהודי לכבס את בגדיו הרוחניים מכתמי העוונות שדבקו בהם כל השבוע, עד שישבו הבגד להבהיק בניקיונו כמו שהיה קודם החטא. הזמן הראוי ביותר לכבס את הבגדים הוא "ביום השביעי" - יום השבת - שאז בני ישראל בטלים ממלאכתם, ואז בעצם יש זמן ללמוד מוסר תורה וגמרא הלכות וכדו', ויש להם פנאי להתבונן בדרכיהם ולקבל על עצמם ללמוד עוד ועוד עד שיהיו יראי חטא בעזרת ה'. ואין כיבוס לנפש יותר מן התורה הקדושה כי על ידי לימוד התורה גיע לידי התעוררות ושמירת המצוות כראוי.

"כל השונה הלכות בכל יום..."

שו"ת עם
הרה"ג אורי נודית

הלכות חודש אב

שאלה: האם מותר לקנות משקפיים ומוצרים לבית ספר בתשעת הימים?

תשובה: מעיקר הדין רשאים לקנות מוצרים נצרכים כגון משקפיים ומכשירי כתיבה, לפי שאינו בכלל משא ומתן של שמחה.

שאלה: תלמידי ישיבה שיוצאים לטיול בימי בין המצרים ואחד הבחורים עושה סיום מסכת באוטובוס האם ניתן לשמוע שירי קודש דרך כלי שיר במשך היום בנסיעה מכוח אותו סיום מסכת? תשובה: אין להתיר שמיעת שירי קודש באופן כזה, דדוקא כשמוכח ששומעים את שירי הקודש המלווים בשעת סעודת סיום מסכת, מה שאין כן באופן של נסיעה שנראה ששמיעת השירים מחמת הנסיעה ולא מחמת הסיום, דדרך לסעוד סעודת מצוה של סיום מסכת באופן של ישיבה מכובדת, ולא בנסיעה.

שאלה: כשחל ליל תשעה באב במוצאי שבת (כמו השנה) האם יש עניין להקדים את כניסת שבת חזון (שבת הבאה)?

תשובה: ראוי להקדים לקבל השבת בשבת זו, כי בכל שבת יש במוצאי השבת תוספת שבת בשמחה, אך עתה שאין אפשרות לאחר את צאת השבת לכן ממחרים להכניסה, כדי להשלים תוספת שבת זו בכניסתה. (ספר עשר אורות מערכת ט' אות כ"א, משנת יעקב ח"ג אור"ח) הובא בתפארת ההלכה.

דין משפחתי עם הרב יצחק זלברשטין

"לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה" (במדבר ל', ג')

זאת ועוד, שההצלחה הזמנית הועילה גם לעתיד, כי פצת, לאחר שהאיש ראה שפכחו לעמוד בדיאטה ולרזות, יהיה לו קל יותר לעשות שוב דיאטה ולרזות.

ומובא בגמרא (נדה ל'): שְׁמִלְמִדִּים אֶת הָעֶבֶר בְּמַעַי אִמּוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, וְכֵן שִׁוְצָא לְאִוִּיר הָעוֹלָם, בֶּא מֵלֶאָה וְסוֹטְרוֹ עַל פִּיּוֹ וּמִשְׁכָּחוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁלָּמַד. וְיִדְוָעָה הָקִשְׁיָה - אִם סוֹפוֹ לִשְׁכַּח אֶת כָּל מָה שֶׁלָּמַד, מָה תוֹעֵלֶת יֵשׁ בָּמָה שְׁמִלְמִדִּים לֹא אֶת כָּל הַתּוֹרָה?

וְהִיוּ שֶׁבְּאַרְיָ, שֶׁכָּכֵל זֹאת מִלְמִדִּים אוֹתוֹ אֶת הַתּוֹרָה כָּלָה, כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְבָאֵי עוֹלָם, שֶׁכָּל אָדָם יֵשׁ בְּכֹחוֹ לִלְמַד אֶת כָּל הַתּוֹרָה, וְלֹא יוֹכֵל הָאָדָם לִטְעֹן אֲנִי לֹא מְסַגֵּל לָכֵּה, שֶׁהִיוּ כָּבֵר לִמַּד אֶת הַתּוֹרָה כָּלָה... וּבִדְרוֹךְ נִסְפָּת בְּאַרְיָ, שְׁמִלְמִדִּים אוֹתוֹ אֶת הַתּוֹרָה כְּדִי לְהַקֵּל עָלָיו לַחֲזוֹר וּלְלַמְּדָהּ, שֶׁכֵּן כְּאִשּׁוֹר לִמַּד אָדָם אִיזָה דְּבָר, גַּם לְאַחֵר שֶׁשׁוֹכָחוֹ, יְהִיָּה לֹא קֵל יוֹתֵר לַחֲזוֹר לְלַמְּדוֹ וּלְזַכְרוֹ, כִּי כְּבֵר לִמַּד עֲנִין זֶה בְּעֶבֶר, (יַעֲזֵר בְּסִפּוֹר 'נִשְׁמַת חַיִּים' לְרַבִּי מִנְשֶׁה בֵּן יִשְׂרָאֵל, פָּרָק י').

כְּעֵין זֶה נֹאמַר גַּם לְעִנְיָנוּ - לְאַחֵר שֶׁהִדְיָאטָה הַצְלִיחָה, הֵגֵם שֶׁפָּעַת חֲזוֹר הָאִישׁ וְהִשְׁמִין, כְּכֵל זֹאת בְּנִדְאֵי שֵׁשׁ רֹחַ גָּדוֹל בְּמָה שֶׁכָּבֵר הַצְלִיחַ לְרִזּוֹת, כִּי פָּעַת מִבֵּין הִיְהוּדִי שֶׁמְסַגֵּל הוּא לַעֲמֹד בְּכָךְ וּלְהוֹרִיד מִמִּשְׁקָלוֹ, וְגַם קֵל לֹא יוֹתֵר לַחֲזוֹר וּלְהַצְלִיחַ לְרִזּוֹת!

מַעֲשֶׂה בִּיהוּדִי שֶׁנִּסָּה זְמַן רַב לְרִזּוֹת, אָךְ לֹא הַצְלִיחָה. בְּאַחַד הַיָּמִים הַחֲלִיט לְהִתְחִיל בְּדִיאָטָה מִיָּחָדָת. הָאִישׁ נִשָּׂא תַּפְלָה נִרְגָּשֶׁת לְהַצְלַחַת הַדִּיאָטָה, וּבִסְיוּמָהָ קָם וְנָדַר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם הַדִּיאָטָה תַּצְלִיחַ, אֶתֵּן אֶלְפִּים דּוֹלָר לַצִּדְקָה!

וְהֵנָּה, לְאַחֵר שְׁמִירָה קַפְדָּנִית עַל הַדִּיאָטָה בְּמִשְׁקָל חֲדָשִׁים אַרְבָּים, הָאִישׁ אָכַן יָרֵד בְּמִשְׁקָל בְּאֶפֶן מִדָּהִים, וּלְעֵת עֵתָה הִיָּה נִרְאָה שֶׁהִדְיָאטָה הַצְלִיחָה מַעַל וּמַעְבָּר!

אָלָּא, שֶׁהִיָּה זֶה רַק לְזְמַן קָצֵר מְאֹד, כִּי לְאַחֵר שֶׁהִרְזָה כָּל כָּךְ, הִרְגִּישׁ שֶׁיִּכּוֹל הוּא לְהִרְשׁוֹת לַעֲצֹמוֹ לֵאכֹל מַעֲדָנִים, מִמִּתְקִים וּמִיְּנֵי מִגְדִּים, וְכַעֲבֹר תְּקוּפָה קִצְרָה שֶׁל כְּמָה שְׁבוּעוֹת, חֲזוֹר הָאִישׁ לְמַצְבּוֹ הַקּוֹדֵם, וְאַף הוֹסִיף לַעֲלוֹת קֶצֶת בְּמִשְׁקָל...

פָּעַת בֶּא וּמִבְקָשׁ לִשְׁאֹל: בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁהִפְכָּתִי לְרִזּוֹה, טָרָם הִסְפַּקְתִּי לְשֵׁלֶם אֶת נִדְרִי לַצִּדְקָה, וְכַעַת אֲנִי מְסַפֵּק אִם אֲנִי חֵיב בְּזֹה, כִּי נִדְרִי הִיָּה לְשֵׁלֶם לַצִּדְקָה רַק אִם הַדִּיאָטָה 'תַּצְלִיחַ', וּלְמַעֲשֶׂה הַתְּבַרֵּר שֶׁהִדְיָאטָה לֹא הוֹעִילָה לִּי בְּמֵאוּמָה...?

תשובה:

יֵשׁ לִיתֵּן אֶת הַצִּדְקָה, כִּי הָאֱמֶת הִיא שֶׁהִדְיָאטָה הוֹעִילָה לְשִׁעֲתָהּ, וּמָה שֶׁחֲזוֹר וְהִשְׁמִין, אֵין זֶה פּוֹטְרוֹ

שו"ת עם
הרה"ג בנימין הוהה

הלכות תשעת הימים

שאלה: סעודת מצוה המותרת

באכילת בשר ושתיית יין בתשעת המים האם מותר גם למלצרים לשתות יין בסעודה זו.

תשובה: מותר לתזמורת ולצלמים ולמלצרים לאכול בשר בסעודה זו וכן לעובדי המטבח בזמן הסעודה. אבל לשוטף הכלים אם השטיפה נעשית לאחר סיום הסעודה אסור באכילת בשר אבל אם שוטף תוך כדי הסעודה מותר באכילת בשר ושתיית יין.

שאלה: אשה בהריון שיש לה

חשק בתשעת הימים שלפני ט' באב לאכול בשר האם מותרת לאכול בשר ומה הדין אם הריחה בשר כגון שהריחה בשר על האש ונפשה חשקה באכילת בשר.

תשובה: אם הריחה בשר כגון שהריחה בשר על האש תאכל חתיכת בשר שתיישב את נפשה, ואם לא הריחה ויש לה חשק לבשר אם החשק גדול ורוצה מאוד, תאכל מעט כדי להרגיע את נפשה ואם החשק הוא קטן לא תאכל ותסיח את דעתה מכך.

שאלה: לנוהגים שלא לשתות יין בתשעת הימים, מי שאינו נרדם בלילה אלא רק לאחר ששותה כוס יין האם מותר לשתות יין בתשעת הימים שלפני ט' באב.

תשובה: מותר לאדם זה לשתות יין בימים אלו עד ערב תשעה באב, ואם די לו במשקה חריף אחר לא ישתה יין לצורך זה אלא ישתה מהמשקה האחר. לעיר במקום שאין אנשים אבל בעיר אין חשש כלל.

לדפואה שלומה

ברוך חי בן לאה
רחל בת שרה
מידה מרים
בת רחל

לדפואה שלומה

יוליה בת לדיסה
דוד בן טטיאנה
סולטנה
בת פרחא

לדפואה שלומה

מדי בת רחל
דוג'ה סלומון
בן רבקה
חנה בת חפסה
תנצבה

לדפואה שלומה

שרה בת לאורה
ינית בת רחל
שמעון בן מודסל
תנצבה

לדפואה שלומה

לאה בת
סוליקה דביבו
ז"ל (חי"ד)
תנצבה

בני ארתה ה' באש הצתה זכ

מניין שנות

החורבן

השנה אם חלילה לא נזכה לראות בבנין בית המקדש ישלמו לחורבן בית המקדש 1957 שנים, והסימן הוא להוריד גימטריא "חיים" (68) מהשנה הלוועזית, וכך היא הספירה המקובלת. יש הסוברים שהשנה ישלמו לחורבן בית המקדש 1956 שנים והסימן לכך "והסר ממנו יגון ואנחה" להוריד גימטריא יגון (69) מהשנה הלוועזית (הגאון רבי מאיר מאזוז).

הפלה

דיני תענית תשעה באב

החייבים והפטורים מתענית תשעה באב

כולם חייבים להתענות בתשעה באב, ואסור לפרוץ גדר, ואפילו מעוברות ומניקות שפטורות משאר הצומות. מתענות ומשלימות בתשעה באב. אבל מעוברות ומניקות שיש להן איזה חולי, אפילו שאין בו סכנה, אין להן להתענות בתשעה באב. ואם יש להן חולשה רבה, יעשו שאלת חכם. ונכון לעשות שאלת חכם בכל מקרה.

בעלי שמחה

או שלושה בעלי ברית אבי הבן, הסנדק והמוהל, או אבא שפודה את בנו בכורו והכהן חייבים להתענות.

מניקה בפועל

מינקת צריכה להתענות בתשעה באב אף אם היא מניקה בפועל. אבל אם התינוק חולה קצת והרופא אומר שתענית יגרום לילד נזק, מותר לה לאכול בשביל התינוק. וכל שכן אם יש חשש שעל ידי תעניתה יופסק החלב לגמרי מן הוולד, יש לה לאכול של יחסר חלב מן הוולד.

כדורים קבועים

חולה שעליו לבלוע כדורים קבועים לרפואתו, ואי אפשר לו לבלועם ללא מים, יבלעם עם מעט מים.

יולדת עד שלושים יום

יולדת עד שלושים יום (מעט לעת) מלידתה פטורה מלהתענות בתשעה באב. המפלת אחר ארבעים יום להריונה דינה כיולדת, וכל שלושים יום מיום ההפלה אינה צריכה להתענות בתשעה באב.

הפלה כתוצאה מתענית

אישה שהפילה את עובריה פעמים אחר תענית, והרופאים מזהירים אותה שלא תתענה בזמן הריונה, מותר לה לאכול בתשעה באב.

חולה

חולה, אפילו אין בו סכנה פטור מלהתענות בתשעה

באב,

מכיון שבמקום

חולי לא גזרו רבנן.

וחולה שנתרפא ועודנו חלוש

ומצטער מאוד בתעניתו, מותר לו

לאכול, ואין צריך אומד.

דלקת גרון

מי שיש לו דלקת גרון פטור מלהתענות, שזה נחשב ספק סכנה. אולם אם מכיר את עצמו שדי לו באנטיביוטיקה קלה יצום כרגיל.

חולי בחלל הגוף

כל שיש לו חולי בחלל הגוף, הרי הוא בכלל החולה פטור מהתענית, ואף אם ירצה להחמיר על עצמו, לא יחמיר אלא מאכילה, אבל לא ימנע עצמו משתיה, וכל שמרגיש חולשה לא יחמיר כלל.

חום

חום שיש לאדם, כל הוא אפילו מעט יותר ממה שיש לכל אדם, וכגון למעלה מ- 37 וחצי מעלות ונחלש מכך. הרי הוא בכלל חולה, שכן אין חום ללא סיבה רפואית. וכל שכן כשיש חום גבוה, שהוא בכלל חולה שיש בו סכנה כל זמן שלא בא רופא לקבוע את מצבו.

דלקת

מי שיש לו דלקת פנימית, כגון דלקת ריאות או כליות או בפרקים, או חולה אולקוס, כל אלא הם בכלל חולה שיש בו סכנה (ואם זה גירוי בלבד, חייב להתענות אלא אם כן הרופא אומר שהצום מזיק לו).

חולה סכרת

מי שיש לו סכרת, שהיא מגיעה לרמה של מאה ושמונים - מאתים מילגרם אחוז, פטור מלהתענות. ובוודאי שלא ימנע משתית מים. אבל שהסוכרת ברמה של 140 מילגרם אחוז צריך להתענות.

חולה לב

חולי לב, שהתענית מזיקה להם, כגון שיש להם בעיות בספיקת הדם, פטורים מהתענית.

לחץ דם

מי שיש לו לחץ דם, אם אינו כל כך גבוה, חייב להתענות. ואם לחץ הדם גבוה לפעמים - פטור, ולפעמים צריך לשתות, והכל לפי העניין וייתיעצו עם רופא. ולפעמים אין יודעים מה מצבו היום, ונחשב ספק חולה, וישתה פחות משיעור.

נאש ארתה עתיד לבנותה

עבר ניתוח

מי שעבר ניתוח פנימי קשה, פטור מלהתענות לפחות שלושים יום לאחר הניתוח. ובניתוח קל או לאחר חום וחולי, יש לפתור מהתענית בחלשים עד שלושה ימים או שבעה ימים. כל אחד לפי העניין. שכן אם הוא חלש עדין מהמחלה. יש לפוטרו מהתענית.

ילדים עד גיל בר / בת מצווה

הילדים פטורים מלהתענות בתשעה באב כל שהם פחות מבר-מצווה. ואין בזה חינוך, אבל לא יאכילו אותם במעדנים.

שיעור האכילה

חולה שמוותר לו לאכול ולשתות בתשעה באב, וכן יולדת תוך שלושים יום, אוכלים בתשעה באב כהרגלם תמיד, ואין צריכים לאכול פחות משיעור.

עצה טובה

בכל המקרים המובאים לעיל העצה הטובה שיעשו שאלת חכם הבקי בהלכה, מכיוון שכל מקרה נידון לגופו.

שתיית מים רק כדי לא לאבד נוזלים

השותה מים לפני הצום רק בכדי לא לאבד נוזלים, ואינו צמא, אין לברך עליהם.

ברכת המזון לחולה

חולה או מעוברות ומניקות הסועדים בתשעה באב, וכן כל שאר הפטורים מתענית תשעה באב, אין להם לומר "נחם" בברכת המזון, שלא נתקן לאומרו אלא בתפלה. (יחזה דעת חלק א' סימן מ"ד, וחלק ג' סימן מ').

נטילת ידיים לסעודה

חולה שיש בו סכנה האוכל בתשעה באב, צריך ליטול ידיו כל פרק היד עד הזרוע, ואם אוכל שיעור כביצה 50 גרם בתוך כדי אכילת פרס, יברך על הנטילה.

דיני יום תשעה באב

חמישה עיניים

תשעה באב אסור בחמישה דברים: אכילה ושתייה. רחיצה. סיכה. נעילת הסנדל (נעלי עור) ותשמיש המיטה.

לימוד תורה בערב תשעה באב

בערב תשעה באב (יום שבת, לפני כניסת הצום) עד השקיעה, מותר ללמוד תורה אף בדברים האסורים ללמוד בתשעה באב.

לימוד תורה בתשעה באב

עצם חיוב לימוד התורה שייך גם בתשעה באב, ולכן חייב כל אחד לקבוע זמן ללמוד ביום זה כפי כוחו וילמד בדברים שמותר ללמוד בהם בתשעה באב. כגון ללמוד בספר איוב,

ודברים

הרעים שבספר

ירמיהו הלכות אבלות

וכדומה [ישנם כמה גמרות בש"ס שניתן ללמוד אותם ביום תשעה באב, גמרא מסכת מועד קטן פרק שלישי, גמרא גיטין דף נו ע"ב ואילך בעניין אגדות החורבן].

אומנם ללמוד הלכות שאינם קשורים לדיני

תשעה באב אסור, משום שלימוד התורה מביא שמחה שנאמר "פיקודי ה' ישרים משמחי לב".

לימוד תורה בהרהור

אסור ללמוד תורה גם על ידי הרהור, כיון שהכל תלוי בשמחת הלב. ומכל מקום כשמהרהר בדברי תורה, ואינו מבין מה שמהרהר, כגון שמהרהר בזוהר הקדוש בתשעה באב, וכדומה, אפשר שאין בזה איסור, דאיכא תרתי לטיבותא. (יביע אומר ח"ד סימן ח סק"ז).

חידוש תורה

מי שנתחדשו לו חידושי תורה בתשעה באב, וחושש שאם לא יכתבם מיד ישכח עד הערב, מותר לכותבם. (ילקו"י מועדים עמוד תקפא).

קריאת תהילים

אין לקרוא תהילים בתשעה באב, והמיקל בזה יש לו על מה לסמוך [ובמיוחד אדם שאם לא יקרא תהילים ישב בטל יכול לקרוא תהילים] (שם).

חוק לישראל ומעמדות

חוק לישראל וסדר מעמדות יש להחמיר שלא לקוראם בתשעה באב, אפילו אדם שרגיל בהם בכל יום.

שאלת שלום

אין שאלת שלום בתשעה באב, ועם הארץ שאינו יודע, והקדים לו שלום מותר להשיב בשפה רפה ובכובד ראש. (שלחן ערוך).

לטייל ברחוב

אין לטייל ברחוב בתשעה באב, פן יבוא לידי שחוק וקלות ראש. (שלחן ערוך סימן תקנח).

מלאכה

מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושים. ומקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בתשעה באב, אין עושים, ומנהג ישראל בכל מקום אשר שמענו שמעם שלא לעשות מלאכה בתשעה באב. וכל העושה מלאכה שלא בהיתר בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. ואם הוא עני שאין לו מה לאכול לערב, מותר לו לעשות מלאכה בצנעא בתשעה באב, ולא יתפרנס מן הצדקה. (ילקוט יוסף על המועדים עמוד תקפא).

בני ארתה ה' באש הצתה ופ

לימוד תורה

ביום שבת

מותר ללמוד תורה ביום שבת עד בין השמשות אף בדברים שאסור ללמוד בהם בתשעה באב (עיין לעיל בעמוד ד').

כדור להקלת הצום

מותר לבלוע בשבת כדור להקלת הצום, אך לא יאמר בפירוש שלוקח לצורך הצום.

לסדר את בית הכנסת לתפילת תשעה באב

אסור לסדר בשבת את בית הכנסת ולהזיז את הכיסאות לצורך מוצאי שבת, אומנם אם בית הכנסת גדול ויש בו הרבה מתפללים יש מתירים לסדר לאחר השקיעה (שם).

תפילת מנחה של שבת

יש להקדים להתפלל תפילת מנחה בצהרי היום כדי שיהיה מספיק זמן לסעודה שלישית. בתפילת מנחה אין אומרים "צדקתך".

סעודה שלישית

סעודה שלישית מעלה על שולחנו כסעודת שלמה המלך בעת מלכותו, והמנהג הנכון שלא להימנע מאכילת בשר מטעם אבלות.

מעיקר הדין מותר להזמין חברים אפילו בשבת זו. סעודה שלישית צריך לסיים את הסעודה לפני השקיעה בשעה 19:38.

גם מי שלא נהג לאכול בשר בסעודה שלישית יכול לבטל מנהגו ואינו צריך התרה.

בסעודה שלישית מותר לשיר שירי שבת ולומר דברי תורה כבכל שבת.

אם סעדו בשולחן שלושה או עשרה אנשים חייבים בזימון. בסיום הסעודה עוד קודם שקיעת החמה ירחץ פיו וינקר שאריות המזון מבין השיניים ואם מצחצח שיניו יזהר שלא להוציא דם [דהוי איסור חבלה בשבת].

שטיפת הכלים לאחר הסעודה

לכתחילה עדיף להשתמש בסעודה זו בכלים חד פעמיים שלא יצטרך לשטוף אותם.

אומנם אם בכל זאת צריך לשטוף את הכלים מעיקר הדין מותר [מפני שזו אינה רחיצה לתענוג, ועוד דלא חשיב מכין משבת לחול מפני שאי אפשר להשאיר את הכלים עם שאריות האוכל מפני הסיכון]. ואם לובש כפפות גומי (ללא טלק) יוכל לשטוף את הכלים לכל הדעות.

מוצאי שבת ליל ט' באב

כיון שאסור להראות אבלות בשבת, וזמן בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה, לכן לא יחלוץ את נעלי העור ולא יחליף את בגדי השבת, ולא ישב על הארץ עד צאת הכוכבים בשעה 19:54, אומנם אבלות ב"שב ואל תעשה" כגון רחיצה וסיכה נוהגת כבר מהשקיעה.

כשיגיע צאת הכוכבים יאמר: "ברוך המבדיל בין קדש לחול" ויעשה את כל ההכנות.

הלכות תשעה

באב שחל במוצאי שבת -

לדעת הספרדים ובני עדות המזרח

מניין שנות החורבן

השנה אם חלילה לא נזכה לראות בבני בית המקדש ישלמו לחורבן בית המקדש 1957 שנים, והסימן הוא להחסיר גימטריא "חיים" (68) מהשנה הלוועזית, וכך היא הספירה המקובלת. יש הסוברים שהשנה ישלמו לחורבן בית המקדש 1956 שנים והסימן לכך "והסר ממנו יגון" ואנחה" להחסיר גמטריא יגון (69) מהשנה הלוועזית (הגאון רבי מאיר מאוזן זצ"ל).

יום שישי - ז' באב

רחיצה

לדעת הספרדים ובני עדות המזרח בערב שבת מותר להתרחץ אפילו במים חמים, לגזור ציפורנים ולהחליף בגדים כרגיל מכיוון שהשנה אין שבוע שחל בו תשעה באב, [מכיוון שתשעה באב חל ביום ראשון].

תספורת וגילוח

מעיקר הדין מותר להסתפר ולהתגלח בערב שבת למי שרגיל בכך. וטוב להחמיר ולא להסתפר, כדי שלא יראה כחתן בין אבלים, אבל בגילוח למי שרגיל להתגלח בכל יום שישי ומצטער בכך יש להקל.

הכנת בגדים שאינם מכובסים לתשעה באב

כל אדם יתן בדעתו כבר ביום שישי איזה בגדים ילבש במוצאי שבת, וילבשם זמן מועט (אפילו רבע שעה) שיפקע שם מכובס מהם [ואין להשאיר את בגדי השבת עליו מכיוון שבתשעה באב לא מתאים להשאיר על עצמו בגדים מכובדים של שבת].

אם לא הספיק להכין בערב שבת בגדים ליום תשעה באב יכול להכין גם בשבת עצמה באופן שלא ניכר שעושה לצורך מוצאי שבת (כגון לאחר שמתעורר מהשינה שאינו חוזר ללבוש הבגד הקודם) (ילק"י ארבע תעניות).

הכנת נעלי בד

טוב להכין כבר מיום שישי נעלי בד לצורך תשעה באב, ומי שאין לו נעלי בד - יכול לקנות אפילו בשבוע זה.

קבלת שבת חזון

ראוי להקדים לקבל את השבת בשבת חזון, כי בכל שבת יש במוצאי השבת תוספת שבת בשמחה, אך עתה שאין אפשרות לאחר את צאת השבת לכן ממהרים להכניסה, כדי להשלים תוספת שבת זו בכניסתה. (ספר עשר אורות מערכת ט' אות כ"א, משנת יעקב ח"ג א"ח) הובא בתפארת ההלכה.

יום שבת - ח' באב

שתיית מים כדי לא לאבד נוזלים

השונה מים ביום שבת רק בכדי לא לאבד נוזלים למחר, ואינו צמא, אין לברך עליהם.

באש ארתה עתיד לבנותה

ציצית ותפילין

בתשעה באב

יש נוהגים שלא להתעטף בטלית גדול ולא להניח תפילין בשחרית של יום ט' באב, ורק במנחה מתעטפים בטלית ומניחים תפילין (שו"ע). והנוהגים כך, טוב שכל יחיד ויחיד יתעטף בציצית ויניח תפילין בביתו קודם תפילת שחרית ויקרא עימם "שמע ישראל" (אחר שבירך ברכות התורה) ואחר כך יפשוט את הטלית והתפילין וילך לבית הכנסת לתפילת שחרית, ובתפילת המנחה יחזור ויתעטף בציצית ויניח תפילין בברכותיהם.

אמירת שלום

הרואה את חברו בט' באב לא יאמר לו "שלום" כמו שרגילים לומר זה לזה תמיד.

ישיבה על כיסא

לאחר חצות היום ביום תשעה באב נוהגים לקום מהריצפה ולשבת על הכיסאות.

הכנת אוכל לצאת הצום

מותר להכין צרכי סעודה לצאת הצום לאחר חצות היום ביום תשעה באב, ואפילו אם יצטרכו הנשים לשטוף ידיהם מחמת כן מותר שאין זה רחיצה לתענוג.

יום ראשון בערב ליל י' באב

סיום הצום בצאת הכוכבים 19:53 [לפי אופק באר שבע].

צאת הצום

לאחר תפילת ערבית יברכו ברכת הלבנה, וטוב שיטעם דבר מאכל לפני ברכת הלבנה. וחייב להבדיל לפני האוכל. ואומנם אם קיים חשש כלשהוא, שאם יחזור אחר הבדלה ואוכל יפסיד ברכת הלבנה בציבור, יקדים את ברכת הלבנה. מבדילים על הכוס ברכת "בורא פרי הגפן" ו"ברכת המבדיל בין קודש לחול" בלבד.

גם מי שלא בירך על האש בבית הכנסת אינו מברך "בורא מאורי האש" בבית במוצאי הצום מכיוון שעבר זמן הברכה. (ילקוט"י ארבע תעניות עמ' תפ"ו).

כיבוס במוצאי תשעה באב

מותר לספרדים לכבס את הבגדים במוצאי תשעה באב. אבל יש לזהר שלא יעשו כן בתשעה באב סמוך לערב.

גילוח ותספורת במוצאי תשעה באב

מותר לספרדים להתגלח ולהסתפר במוצאי תשעה באב. אבל יש לזהר שלא יעשו כן בתשעה באב סמוך לערב.

שמיעת שירים במוצאי תשעה באב

שמיעת שירים וכלי נגינה יש אומרים שמעיקר הדין מותר לשמוע במוצאי ט' באב, ויש סוברים שיש להימנע גם במוצאי תשעה באב, והמחמיר תבוא עליו הברכה (ילקוט יוסף ארבע תעניות עמ' תע"ד).

יום שני י' באב

המנהג הכשר שבלייל עשירי ויום עשירי באב עד השקיעה אין אוכלים בשר ולא שותים יין, מפני שבתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל והיה נשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי.

זמן תפילת ערבית

תפילת ערבית בבית הכנסת במוצאי שבת תהיה לפחות רבע שעה לאחר יציאת שבת, כדי שתהיה אפשרות לקהל להחליף בגדי שבת לחול, ולהחליף את הנעליים לנעלי בד.

בתפילת ערבית של תשעה באב אין אומרים "ויהי נועם" ו"שובה" אלא מתחילים ישר "ואתה קדוש".

בורא מאורי האש

ברכת "בורא מאורי האש" מברכים בבית הכנסת, קודם קריאת מגילת איכה.

הציבור שיוצאים ידי חובה בברכת החזן על הנר, יזהרו להיות קרובים לנר כדי שיוכלו להבדיל בין מטבע למטבע מאור הנר, שאם לא כן לא יוכלו לצאת ידי חובה, ולא מספיק בראיית הנר מרחוק.

אדם שמתפלל בבית הכנסת גדולה וחושש שלא יוכל להתקרב לנר כל כך עדיף שיברך בורא מאורי האש בצאת השבת עם אשתו בבית.

הנשים שאינן באות לבית הכנסת ולא שומעות ברכת "בורא מאורי האש" יברכו לעצמן בבית על נר ההבדלה, וצריכות לומר לפני שמדליקות "ברוך המבדיל בין קודש לחול".

הבדלה

את ההבדלה עורכים ביום ראשון בלילה במוצאי הצום ומבדילים רק על היין.

אין לברך על הבשמים בתשעה באב.

חולה שלא צם בתשעה באב מבדיל במוצאי שבת אף על פי שרק ביום ראשון יאכל.

חולה או יולדת שמבדילים במוצאי שבת, אין להם לומר את הפסוקים הנאמרים לפני ההבדלה אלא יברכו מיד "בורא פרי הגפן".

חולה שמבדיל בתשעה באב יכול להוציא את בני ביתו ידי חובה, ובצאת הצום אינם צריכים להבדיל שוב.

קטנים שהגיעו לחינוך צריכים להבדיל לפני אכילתם, מטעם חינוך.

חולה שאוכל בתשעה באב שחל במוצאי שבת אינו חייב בסעודת מלווה מלכה.

יום ראשון ט' באב

חמישה עיניים

תשעה באב אסור בחמישה דברים: אכילה ושתיה. רחיצה. סיכה. נעילת הסנדל (נעלי עור) ותשמיש המיטה.

נטילת ידיים בבוקר

בשחרית נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו ומברך "על נטילת ידיים" ואחר כך ינגבם, ואם יש לפלוף בעיניו וצריך לרוחצן רשאי. וכן אם נכנס לבית הכיסא לעשיית צרכיו נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו.

ברכת "שעשה לי כל צרכי"

יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" עם ברכות השחר.

צדיקים במיתתם קדוים חיים

כל ייעודו בחייו. בכיר תלמידיו היה רבי חיים ויטל. בגניזה בקהיר נמצאו תעודות מהן עולה כי האר"י התפרנס ממסחר בתבלינים. בשנת הש"ל עלה האר"י הקדוש ממצרים לצפת עם אשתו ושתי בנותיו וחי שם במשך שנתיים עד שבתאריך ה' באב של"ב נפטר בן 38.

לא להחמיץ את הרגע

בכל ערב שבת היה יוצא האר"י עם תלמידיו אל שדה הסמוך לעיר צפת ושם היו מקבלים את פני השבת.

באחד מערבי שבת קרא האר"י לתלמידיו והכריז בפניהם בהתרגשות: "הבה ונצא לקבל את פני משיח צדקנו!" תלמידיו התרגשו עד מאוד, וענו לרבים בהתלהבות: "נצא לקבל את פני המשיח." פנו התלמידים לצאת מן העיר, כאשר אחד מהם ביקש את סליחת חבריו: "חברים יקרים, האם תוכלו להמתין לי עד שאודיע לבני ביתי שאני יוצא לקבל את פני המשיח?" כששמעו חבריו את בקשתו פנו אל רבם וביקשו אף הם להתעכב כמה דקות, עד שכל אחד ילך ויפרד ממשפחתו.

הלכו התלמידים במהירות למשפחותיהם, וכשחזרו מצאו את האר"י ממתין להם ופניו חיוורות, "הייתה זו שעת רצון לביאת המשיח, אך השתהינו והחמצנו את הרגע."

אי"ה יום רביעי ה' אב יום הילולתו זיע"א

רבי יצחק לוריא האר"י וזיע"א

נולד בירושלים לרבי שלמה לוריא, בן למשפחת רבנים המיוחסת לדוד המלך, ולרש"י הקדוש. אביו נפטר כהיותו בן שמונה. ולאחר תקופה שבה אימו ניסתה להתמודד בלי לקבל צדקה, נאלצה לרדת למצרים לאחיה שיפרנס אותם. רבי יצחק לוריא היה מקובל אלוקי, ושוטל בכל פרד"ס התורה. הרבה גדולים אמרו עליו שהיה ניצוץ של רבי שמעון בר יוחאי. לרבי יצחק היה בן אחד ושתי בנות. שתי בנותיו נישאו יחדיו אחת לרבי שלמה בנו של רבי משה סאגים ראש ישיבה בצפת ורבו של המהר"ט. והשנייה לבנו של מרן רבי יוסף קארו בעל השולחן ערוך.

לפי מסורות שמסרו תלמידיו, עד גיל שלושים ושש, חי בבית דודו רבי מרדכי פרנסיס שהיה ממונה על המכס במצרים והיה סמוך על שולחנו, שם הגה בספר הזוהר, עד שנגלה אליו אליהו הנביא והורה לו לעלות לארץ ישראל. רבי משה קורדוברו בעל הספר "תומר דבורה" הורה לתלמידיו לפני פטירתו, שממשיכו יתגלה בהלכותיו, בתור מי שיראה עמוד של אש ההולך אחר מיטתו. אותו אחד היה האר"י שבא באותה תקופה לצפת וטרם נודע בציבור. מאז לימד מספר מצומצם של תלמידים את כל אשר ידע, כאשר הוא הסביר כי לשם כך הגיע לעולם וזה

הלכות חודש אב

אכילת בשר בתשעת הימים

מנהג ישראל שלא לאכול בשר (עוף ובקר) מיום שאחר ראש חודש אב עד יום י' באב.

פורץ גדר

מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור פורץ גדר הוא וישכנו נחש (שורע) סימן תקנ"א סעי' י"א

אבקת מרק עוף בשרי

מותר לשתות מרק שנעשה מאבקת מרק עוף בשרי (חזו"ע עמ' קע"ד).

תבשיל שנתבשל בו בשר

תבשיל שנתבשל בו בשר, אם יש שומן בבשר, דין התבשיל כדין בשר ממש ואין לאוכלו בימים אלו, ואם אין שומן בבשר, מן הדין מותר לאכול התבשיל (ללא הבשר), אך נוהגים להחמיר אף בזה (שם עמ' קע"ב והערה ד').

סעודת מצווה

במקום מצווה לא גזרו חז"ל מנהגי אבלות ולכן מותר לאכול בשר בסעודות מצווה.

טעימת המאכלים

מותר לטעום תבשילים בשרים שהכינו לשבת, שנחשב לצורך מצווה, וכל זה דווקא שרוצה לבדוק אם חסר מלח או חסר איזה תבלין אחר אבל סתם לטעום אסור.

בעלי ברית

בעלי הברית היינו: המוהל, הסנדק ואבי הבן מותרים לאכול בשר בכל אחת מסעודותיהם שביום המילה **אפילו שאוכלים לבד בביתם** שכן הוא מקום מצווה.

סיום מסכת שנזדמנה

סעודת סיום מסכת שנזדמנה בימים אלו רשאים כל המשתתפים בסעודה לאכול בה בשר, מפני שהיא סעודת

מצווה, ואפילו מי שלא למד עימהם יכול להשתתף עם המסיימים.

להאיט או למחר את קצב הלימוד

רשאי אדם למחר או להאיט את קצב לימודו כדי שיסיים את המסכת בימים אלו. אך אם סיים מסכת לפני חודש אב ומשאיר את הקטע האחרון לימים שאחר חודש אב, כדי לאכול בשר בסעודת הסיום, אין לסמוך על זה להקל כל כך (קיצור שו"ע חזו"ע עמ' ת"ו).

מסכת משניות

אדם שסיים מסכת משניות בהנהגה ועיון עם ביאור רבינו עובדיה ברטנורא, אפשר לו להקל ולאכול בשר בסעודה שעושה לסיום המסכת, אך לו בלבד מותר לאכול בשר בסעודה זו.

בשר שנשארו משבת

בשר הנשארו מסעודות שבת יש אוסרים ויש מתירים לאוכלו בחול, ואין למחות במקלים, וכל שכן אם אוכלים בשר זה בסעודה רביעית שיש בה מצווה.

מקום חולי

במקום חולי לא גזרו חז"ל מנהגי אבלות ולכן: חולה אפילו שאין בו סכנה, יולדת בתוך 30 לידתה, מינקת שאם לא תאכל בשר ייפגע החלב שלה, מינקת הסובלת מחולשה מותר להם לאכול בשר.

ילדים קטנים

מותר לתת בשר לילד קטן אף לאחר ראש חודש אב (בין בשר עוף בין בשר בהמה), ואם הגיע לגיל שתים עשרה טוב להחמיר עליו שלא יאכל בשר בימים אלו

שתיית יין

כל האמור לעיל הוא דווקא לגבי אכילת בשר, אבל שתיית יין לדעת הספרדים מותר לשתות יין בתשעת הימים (חזו"ע עמ' קע"ד) ויש מחמירים בכך.

לברכה והצלחה

אלג'דיה
בת מרים
מרים (מיד)
בת דות

לברכה והצלחה

משה ואסתר
חודאדי וב"ב
אביעד וגל
חודאדי

לברכה והצלחה

מרדכי ויפה
מזדנו וב"ב
ליאור ושיר
מזדנו

לברכה והצלחה

חיים לוי וב"ב
רון רבקה
חודיה לוי

לברכה והצלחה

דודית
בת עמליה
יצחק בן חנה

